

BUITEN

25^E JAARGANG N^O. 19

ZATERDAG 9 MEI 1931

Foto C. J. Steenbergh

HET HUIS HEERENGRACHT 556

Redactie: RO VAN OVEN en Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD:

DE JONGE HORATIUS, DOOR RITA (7)	BLZ. 218
HET HUIS HEERENGRACHT 556 (GEÏLL.), DOOR R. v. O.	BLZ. 217, 220—221
IN EEN PERZISCHE STAD (GEÏLL.), DOOR ALFRED HEINICKE	BLZ. 221—224
DE GEVANGENE, DOOR JOHN GALSWORTHY	BLZ. 222—224
AAN HET COMOMEER. (IN 'T LAND VAN ZON EN BLOEMEN EN KLEUREN) (GEÏLL.), DOOR NINA J. DIJKSTRA	BLZ. 224—225
EEN REIS DOOR KAMEROEN (SLOT) (GEÏLL.), DOOR E. VOLLBEHR	BLZ. 225—226
HOE IS HET HEELAL GEBOUWD? (I. PER RAKET-LUCHT- SCHIP HET HEELAL ROND!), (GEÏLL.) DOOR SIR JAMES JEANS	BLZ. 226—227
HOE DE LAURIERBOOM ONTSTOND, DOOR F. W. DRIJVER	BLZ. 227—228
DE GOUDEN TEMPEL TE BENARES (GEÏLL.), DOOR LINTER	BLZ. 228
VIOLEN (GEDICHT), DOOR P. ENKELING	BLZ. 228
WENKEN VOOR TUINBEPLANTING (ROZEN), DOOR B.	BLZ. 228

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te adreseeren aan **Scheltema & Holkema's Boekhandel en Uitgevers-Mij. N.V., Rokin 74-76, Amsterdam**, met de toevoeging: „Voor de Redactie van het Weekblad Buiten” of „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam- en adresvermelding verzocht, ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Nieuw verschenen nummers 25 ets., oudere 50 ets.

DE JONGE HORATIUS

7)

DOOR RITA

ZIJ leed ontzettend door de geleidelijke verkoeling bij Horace, maar was te trotsch om dit te toonen. Zij weende in het geheim en liet levenlooze voorwerpen haar stormen van hartstocht ontgelden of zocht troost bij de natuur — haar beste en oudste vriendin.

Het was bij een van die gelegenheden, dat zij mijlen ver van huis gedwaald was en ronddoelde in een eenzaam bosch, waarin een donkere, stille vijver lag. Het diepe water, zoo kalm en onbeweeglijk, had steeds een groote bekoring voor haar gehad. Ze hield ervan zich er over heen te buigen en naar haar spiegelbeeld te kijken. Doch dien dag hoorde zij daar stemmen, waarop zij zich haastte, zich in het struikgewas te verbergen. Voorzichtig door het gebladerte spiedend, zag zij dat de sprekers twee jongens waren, blijkbaar spijbelaars van de school. Zij schenen een heerlijken dag te hebben gehad, waarin gestolen eetwaren, gevangen konijntjes en geroofde vogeleieren een groote rol speelden.

Dit begreep de luisteraarster volkomen, maar het gesprek kreeg een grootere aantrekkelijkheid voor haar, toen een der jongens een klein, metalen ding uit zijn zak haalde, waar hij blijkbaar veel schik in had. Mehatabel trachtte te vergeefs te raden, wat het was. Hun doel scheen te zijn, er een geweer mee af te schieten. Doch geen der spijbelaars had een geweer en dit betreurden zij ten zeerste. Dit leidde tot het verhaal van een zekeren Tom Bray, die, zonder het te willen, een eind aan zijn leven had gemaakt, door een olielamp, waardoor, behalve hijzelf, ook de huishoudgoederen van

zijn moeder en een deel van het huis zelf in vlammen waren opgegaan.

Doch alvorens dit einde was bereikt, had „Tom,” zich leelijk gehavend door proefnemingen met dezelfde dingen, die zijn vriendjes nu bij zich hadden. Het bleek nu, dat, als zij een speld staken in dat ding, er een geweldige ontploffing zou volgen; iets, wat zij prachtig zouden vinden. Mehatabel luisterde en haar wilde, jonge ziel verheugde zich. Zij voelde een vurig verlangen in zich opkomen, om zoo'n fijn stukje speelgoed te bezitten en haar vlugge hersens zochten naar een middel om het te bemachtigen. Diep in het struikgewas wegkruipend, uitte zij een gil, zoo wild en onaardsch, dat de jongens haastig wegluchtten en de patronen over den grond rolden.

Het bosch had een slechte reputatie. Men had eens een drenkeling in den vijver gevonden. Dus draafden zij maar steeds door en vergaten hun verloren speelgoed.

Nu kwam Mehatabel vlug uit haar schuilhoek te voorschijn en verzamelde een half dozijn van de begeerde dingen. Snel stak zij ze in haar zak, met schitterende oogen en een triomphantelijken lach. Toen sloeg zij het pad in, dat naar huis leidde en was vóór de schemering weer terug.

Zachtjes door den tuin sluipend, zag zij daar Horace en zijn gouverneur. Zij waren in een ernstig gesprek gewikkeld en de hand van den jongen man rustte op den schouder van den knaap, terwijl hij antwoordde op een van diens tallooze vragen.

Een uitdrukking van haat, vreeselijk om te zien op zoo'n jong gezicht, vlamde op in haar oogen. Zij trok zich terug tot zij voorbij waren en schudde toen een kleine, gebalde vuist tegen het onbewuste voorwerp van haar haat.

HOOFDSTUK IX

ONBEVREDIGDE EERZUCHT

Den volgenden middag was David Lawrence alleen in zijn studeervertrek, bezig met het nazien van de Latijnsche thema's van den jongen. De groote ramen stonden wijd open en brachten, met de milde Octoberlucht, de geuren van de late rozen uit den tuin naar binnen.

Hij werd uit zijn gedachten gewekt door het draven van voetjes en toen hij opkeek, zag hij een klein schepseltje, dat met een sprong de kamer binnenkwam en hem buiten adem bleef aankijken met glinsterende oogen, die vast op zijn verbaasd gelaat waren gericht. Hij legde het boek uit de handen en keek de indringster glimlachend aan.

„Kom je gewoonlijk zoo een kamer binnen?” vroeg hij. „Mag ik vragen of je komt om mij te spreken?”

„Ja”, luidde het snelle antwoord. „Ik heb u iets te zeggen. De jongens mogen het niet weten”.

„Je kunt op mijn stilzwijgendheid rekenen”, zei de jonge man ernstig. „Ik ben geheel en al oor”.

Zij fronste de wenkbrauwen en haar donkere oogen schoten vonken.

„U hoeft niet te lachen”, zei ze, met beheerschte woede. „Ik spreek in vollen ernst. U moet mij les geven”.

De gouverneur kreeg het idee, dat hij in het vreemdste huis in heel Engeland terecht gekomen was. De atmosfeer scheen den lust tot studie bij kinderen op te wekken. Doch hij had geen drie leerlingen aangenomen en zeker niet een van het vrouwelijk geslacht.

„Je lesgeven?” zei hij. „Maar je bent nog maar een klein meisje. Ben je familie van Horace?” vervolgde hij.

„Hij heeft mij gevonden”, zei het kind. „Ik was verdwaald. Toen moesje dood was, wou niemand mij hebben. Toen lieten zij mij verdwalen. Maar het kan me heelemaal niet schelen. Maar nu ben ik van Horry.”

„Zoo! Een heel aardige vondst”, zei Lawrence lachend. „Maar ik zou zoo zeggen, dat je toch niet even knap bent als hij. Of met andere woorden, dat jouw schoolvertrek de kinderkamer behoort te zijn”.

Weer schoten de vurige oogen vonken.

„Ik ben geen kind”, zei ze. „Ik ben bijna even oud als Horry en ik kan al lezen. Ik wil bij hem zijn. Ik weet, dat hij veel knapper is dan ik, maar ik kan het niet verdragen, dat hij nooit meer bij me is. Als U me niet wilt leeren, laat U me dan hier zitten. Ik beloof U, dat ik stil zal zijn”.

Nog lachte hij en maakte pret met wat voor het kind zoo bittere ernst was. Hij vond het aardig, dit kleine meisje zoo ernstig te hooren vragen om zoo'n zonderlinge gunst, maar

hij was heelemaal niet van plan, haar verzoek in te willigen. Hij was niet hierheen gekomen, om kinderen het a b c te leeren.

„Mijn lief meisje”, zei hij tenslotte, „wat je vraagt, is onmogelijk. Over drie of vier jaar zal je misschien ver genoeg zijn, dat ik je Engelsch zal kunnen leeren, maar voor het oogenblik moet ik je verzoek, zoowel voor Horace als voor me zelf, van de hand wijzen. Je zoudt slechts een storend element in het schoolvertrek zijn. Ik mag je er niet in toelaten. Voorloopig moet jij je maar bezighouden met poppen en prentboeken”.

Het kind kon zijn woorden niet misverstaan. Zij waren een weigering van haar vurig verlangen en vormden een nieuwen scheidingsmuur tusschen haar en den afgod van haar jong hart. Zij wekten den sluimerenden demon van jaloersche haat en spoorden haar wild brein tot wraak aan.

Inmiddels beschouwde Lawrence haar aandachtig. Ze was zoo mooi — zoo een beeld van de natuur, die zich verzet tegen de invloeden der beschaving.

„Ik zou haar geschiedenis wel willen kennen”, dacht hij. „In haar aderen stroomt geen kalm Engelsch bloed”.

Plotseling barstte haar toorn los. Hij zag, hoe zij de handen balde; hoe zij een kleur kreeg en hoe haar groote, schitterende oogen gloeiden in machteloze kinderlijke woede. En hij schrikte door de uitbarsting van toorn, die van haar lippen stroomde.

„Ik haat U,” riep ze uit. „Ik zou U willen vermoorden. Alles is anders geworden, sinds U hier bent. U hebt Horry van mij weggenomen; ik zie hem nooit meer; U wilt mij niet met hem laten leeren. Ik wou U wel vermoorden! Ik wou, dat ik U kon vermoorden!”

Hij stond op en keek naar de kleine furie. Er lag nu geen glimlach op zijn lippen.

„Komaan”, zei hij, „zoo mag je niet spreken. Dat is slecht en dwaas. Als ze hier vriendelijk genoeg zijn geweest om je een tehuis aan te bieden, moet je leeren je te gedragen als — als andere kleine meisjes. Wat zou Mrs. Wilberforce wel zeggen, of Horace zelf, als hij je zoo hoorde”.

Die naam scheen als een tooverwoord te werken. Haar handen ontsloten zich, ze sloeg de oogen neer en sloot den rooden mond, die anders woorden zou hebben gesproken, die David Lawrence nooit had verwacht van een kind te hooren.

Snel als zij gekomen was, ijelde zij weer weg, den jongen man verbaasd achterlatend.

„Ik schijn hier in een tehuis van vreemde kinderen terecht te zijn gekomen”, peinsde de verbaasde jongeling. „Wat een kleine duivelin; maar wat zal zij metertijd een schoonheid zijn”.

Intusschen dwaalde de kleine duivelin door den tuin, zonder te letten op het thee-uur, den angst van de geduldige Doldrum of het knagen van een gezonden eetlust.

„Ik haat hem — ik ben blij, dat ik het hem gezegd heb!” hijgde zij. „Ik heb hem zijn kans gegeven. Als hij „ja” gezegd had, was alles in orde geweest. Maar nu — o! ik hoop, dat het zal ontploffen. Ik hoop, dat het hem zal treffen. Ik zei, dat ik hem wou dooden en ik meen het. Als ik kon, deed ik het dadelijk!”

Ze hoorde stemmen, waarbij die van Zuster Doldrum, die haar luid riep. Onwillig keerde zij naar het huis terug en nam het gewone standje in ontvangst met een zachtheid, die het gevolg was van onverschilligheid. Een zekere passiviteit deed bij haar dienst voor gehoorzaamheid. Schepseltjes zooals zij gelijken op vulkanen, die vaak gloeien en soms tot uitbarsting komen.

Toen zij de kamer binnenkwam, zat Horace al aan tafel met een boek voor zich. Hij nam heelemaal geen notitie van haar. Terwijl zij at, keek zij van tijd tot tijd naar hem. De kinderen dronken alleen thee met zuster Doldrum. Dezen keer had het maal in stilte plaats. Haar heele geest hield zich bezig met de wraakplannen, die den verstoorder van haar harterust moesten verdelgen. Zij kon niet wachten; ieder oogenblik dat David Lawrence onttrok aan zijn gerechte straf, vond zij verloren tijd. Zij werkte haar plannetje geleidelijk uit, daarbij geleid door de instincten, die haar leven hadden gevormd. Haar bedreiging was niet ijdel geweest, maar de uiting van een vast voornemen. Te haten en zich te wreken waren voor haar een en hetzelfde.

Telkens tastte zij naar den zak in haar jurk en rustten haar oogen op het instrument, dat zij voor haar wraak had uitgekozen.

De schemering viel. Horace Wilberforce legde zijn boek neer en scheen zich toen eerst bewust te worden van de aanwezigheid van zijn vriendinnetje.

„Klaar met de thee?” vroeg hij. „Het is al bijna donker. Ik zou wel willen weten, of Mr. Lawrence een wandeling met me zou willen maken?”

Zachtjes liep ze naar hem toe.

„Horry”, fluisterde zij, „je moet iets voor me doen, maar je moet me beloven, dat je precies zult doen, wat ik je zeg. Zeg ja. Je bent tegenwoordig altijd zoo wreed en onvriendelijk voor mij”.

„Wreed?” De jongen keek haar verbaasd aan. „Onzin! Wat heb ik in 's hemelsnaam gedaan? Je bent zoo'n vreemd schepseltje — je haalt je altijd dingen in het hoofd”.

Hij streelde haar zachtjes over het haar. Zij drong zich dichter tegen hem aan. Hij zag, dat ze wat in haar hand had.

„Wat moet ik voor je doen?”

„Alleen maar dat”. Zij maakte haar hand open en liet hem een klein, dof, metalen voorwerp zien. Horace Wilberforce had nooit tevoren zoo iets gezien. „Kijk”, vervolgde zij, „dit is een heel, heel wonderlijk ding — het speelt muziek, maar de veer is kapot. Nu wou ik dat je dit meenam naar Mr. Lawrence en hem vraagt, om er een speld in te steken — hier — zie je, waar ik bedoel? Mr. Lawrence zal het wel kennen; hij is zoo knap. Dan zal het weer in orde zijn en dan krijg jij het”.

Horace Wilberforce keek haar verbaasd aan.

„Je hoeft niet zoo geheimzinnig te doen”, zei hij „en waarom moet Mr. Lawrence het doen? Als het zoo makkelijk is, kan iedereen het doen”.

Zij legde haar hand weer op het voorwerp.

„Nee”, zei ze, „hij moet het doen. Als jij het niet mee wilt nemen, zal ik het zelf brengen en het hem vragen”.

In haar kinderlijke onwetendheid vergat ze, dat David Lawrence zou begrijpen wat het was en er zich wel voor zou wachten, op deze wijze met zoo'n gevaarlijk ding om te gaan.

Maar de jongen was nieuwsgierig, wat het wel zijn kon. Hij nam het haar uit de hand en tegelijkertijd viel zijn oog op een langen naald, die op het werktafeltje lag. Hij liep er heen, en het kind, meenende, dat hij er mee de deur uitliep, keek naar de andere richting, van waar Zuster Doldrum kwam, om de theeboel weg te nemen.

Plotseling klonk een luide ontploffing, gevolgd door een hevigen gil en een zwaren slag.

Horace Wilberforce lag plat op den vloer en sloeg met zijn handen op de planken, wild van pijn.

In een oogwenk zat de Zuster naast hem, hief hem op in haar armen en smeekte hem te zeggen, wat hem mankeerde. Maar de handen bleven door de lucht zwaaien en werden in doodsangst tegen de oogen gedrukt.

„O, mijn God! ik ben blind — blind — blind!”

Dat was alles, wat hij telkens en telkens weer kermde.

„O, Zuster, mijn oogen, ze zijn weg! Ik kan niet meer zien. Ik zal nooit meer kunnen zien!”

HOOFDSTUK X

WANHOOP

Niet wetend wat te doen, maar met het idee om hulp te zoeken, nam de oude vrouw den jongen in haar bevende armen en ijelde naar den Professor.

Zonder te kloppen snelde ze de kamer binnen en vertelde van het ongeluk. De Professor nam haastig het kind uit haar armen en keek naar de arme oogen.

„Hoe komt hij aan kruit?” vroeg hij. Toen zag hij het nuttelooze van zijn vraag in, legde den knaap zachtjes op den divan, ging naar een kastje, haalde er een flesch uit, stortte daaruit wat op een zakdoek en legde die op de oogen van den jongen. Het gekerm hield op en de Professor wendde zich tot de bevende vrouw.

„Laat den Dokter halen”, zei hij, „dadelijk. Hij moet met een rijtuig gehaald en teruggebracht worden. Zeg, dat het dringend is. En, wacht eens even — waar is mevrouw?”

De Zuster dacht, dat zij in de woonkamer was en dat zij nog niets van het ongeluk wist.

„Vertel het haar dan niet; zorg, dat ze het niet gewaar wordt”. Toen sloot de Professor de deur.

(Wordt vervolgd)

Foto C. J. Steenbergh

EEN DER KAMERS IN HET HUIS HEERENGRACHT 556

HET HUIS HEERENGRACHT 556

HET was een zonnige Maartmorgen, toen ik den tocht ondernam van Leidschestraat naar Utrechtschestraat, om het Amsterdamsche grachtenpaleis te gaan aanschouwen op de Heerengracht bij de Utrechtsche straat gelegen, dat door de Nationale Levensverzekering-bank op 1 Mei 1930 voor een bedrag van / 140.000 werd gekocht, om het te laten restaureeren en het daarna als kantoorgebouw in gebruik te nemen. Als kantoorgebouw! Telkens als ik hoor dat alweder een voormalig koopmanshuis tot kantoorgebouw wordt ingericht, is 't of er een stukje van het oude Amsterdam afbrokkelt, het oude Amsterdam, dat alle Oost-, West-, Zuid- en Noordplannen ten spijt, eigenlijk alleen Amsterdam vertegenwoordigt. Met alle werkelijke bewondering, die ik heb voor de wijze waarop onze stad zich ontwikkelt, met alle erkenning voor de moderne architectuur die hier meer, daar minder gelukkig tot uiting komt, zich instellend, hoe langer hoe meer, op de eischen, die niet alleen te Amsterdam maar in heel de beschaafde Westersche wereld aan een woning worden gesteld, Amsterdam zelve, door de eeuwen aan ons overgeleverd, vinden we slechts terug in het hart der stad, waartoe tegenwoordig de Heeren-, de Keizers-, de Prinsengrachten worden gerekend. En op mijn weg van Leidschestraat naar Utrechtschestraat verloor ik me geheel in de groene klaarte, die wallen en grachten schijnt te verbergen om ze uit te lichten uit de moderne wereld rondom. Al zien we er niet meer de karossen der Bickers, der Hoofts, der van Loons weerspiegelen in het water, al flitsen ons hier de auto's langs, we worden nauwelijks aangeraakt door dezen tijd, als we opgenomen worden in de sfeer van deftige rust, die hier voor eeuwig schijnt te zijn vastgelegd. En zoo vergat ik langzamerhand op mijn tocht naar Heerengracht 566, dat de patricische woningen, langs welke ik ging, bedrijvig zakenleven herbergen voor het overgroote deel. Ik droomde van hooge zalen, waar de Witt plafonds en grau-

tjes boven de deuren schilderde, waar de Laresse lichttintige schoorsteenstukken had vervaardigd, waar rijk-gebeitelde meubelen, soupel en weelderig voor stijlvolle inrichting der vertrekken zorgden. Daar was het goed leven, in de 18e eeuw vooral, voor de rijke afstammelingen der Hollandsche, der Amsterdamsche koopmangeslachten, die vaardigheid hadden gekregen in het hanteeren van hun vermogen, niet alleen zakelijk, maar vooral ter verkrijging van verfijnder cultuur op voorbeeld van Frankrijk. De eerste kunstenaars in Holland, in Frankrijk, soms zelfs uit Engeland werden geroepen de huizen te verzorgen en veelal werden er interieurs verkregen, waarvan de ondergang slechts noode wordt aanvaard. Niet alleen door den historicus, niet alleen door den aestheticus, maar ook door den zakenman. Tegen een ontwikkeling valt niet te strijden: de grachten zullen binnen afzienbaren tijd niet anders meer zijn dan vestigingsplaats van het intense zakenleven, voor den bloei van Amsterdam onmisbaar. Maar niet geheel kan men zich losmaken van het glorierijke verleden en men is dankbaar, als de oude grachtenpaleizen niet al te veel door het moderne zakelijk bedrijf, dat erin werd gevestigd, werden gehavend. En merkwaardig is 't, dat voor sommige onderdeelen van dit zakelijk bedrijf de oude omgeving wordt gekwetst, kan worden gehandhaafd. ☞ Dit is ook het geval met het huis, dat ik dien morgen bezocht. Wel is het na de restauratie, die door den architect A. A. Kok geschiedde, wat al te blank uit zijn assche herrezen, zoodat 't uitspringt uit de bezonken tinten rondom. Maar het zal wel niet heel lang duren dat ook hier het wit zal zijn verdoft, dat de gevel weer het aanzien zal hebben, dat hij had in 1771, toen het huis bewoond werd door Mr. Jacob van Loon, getrouwd met Cornelia Suzanna de Wildt. Al twee jaar later was zijn vrouw weduwe, kinderen waren er niet, zoodat toen in 1774 de weduwe van Loon hertrouwd met mr. Gillis Valckenier den

Jonge, het huis voor de van Loons verloren ging. ☞ In 1761 werd het huis nog voor 50000 gulden toegewezen aan mr. Jacob van Loon, in 1829 kocht de bierbrouwer Cornelis Jan van Gheel Gildemeester 't voor f 21300.—! Vele verschillende bewoners heeft dit huis, dat waarschijnlijk omstreeks 1660 werd gebouwd, gehad. Blijkbaar hebben de meesten het met toegewijde zorg bewoond. Immers bij de restauratie bleek, dat onder den stuc-zolder, die thans in de vergaderzaal het inwendige verfraait, zich een balken-zoldering bevindt, welke eenmaal beschilderd is geweest. De beschilderingen waren echter niet meer zoo goed bewaard, dat het wenschelijk werd geacht den 18en-eeuwschen stuczolder te verwijderen.

Trouwens, deze past beter in het 18e-eeuwsche milieu, dat hier weder naar behooren werd hersteld door de Nationale Levensverzekering-bank wier eigendom 't perceel in 1930 werd. Ze begon den gevel te doen restaureeren naar de afbeelding van het huis, zooals dit in 1771 er uit zag. Opeenvolgende bewoners, nu eens particulieren, dan weder firma's op verschillend gebied, hadden sinds het einde der 19e eeuw den gevel gemoderniseerd door de teeknachtige 18e-eeuwsche ruitjesvensters te vervangen door groote spiegelruiten, die altijd te veel licht doen binnenvallen in deze soort vertrekken, welke een zacht, diffuus licht vereischen om geheel tot hun recht te komen. Bovendien was de hooge stoep weggebroken en was in het souterrain de hoofdingang aangebracht, een zielige, kleine toegangsdeur, welke in de 18e eeuw nog niet als dienstdeur zou zijn geduld. De onderbouw, oorspronkelijk van zandsteen, was met dunne hardsteenen platen bedekt, de mooie, oude baksteen was vroeger geolied, een paar maal overgeschilderd, den laatsten keer met valsche steentjes en voegen, een schitterend voorbeeld van het 19e-eeuwsche tekort aan materiaalwaardering. ☞ En nu, als we staan voor het huis, dat weer zijn hooge stoep, zijn zandsteenen sokkel, zijn monumentaalbescheiden vensters heeft, dan zouden we verwachten, dat zoo aanstonds de vleugeldeuren opengeworpen zullen worden en Madame statig naar beneden zal treden, om te stijgen in de draagkoets, waarbij twee witgepruikte dienaars wachten, die haar in rustigen stap zullen brengen naar de theevisite, welke ook reeds in de 18e eeuw werd gehouden, als blijkt uit deze ontboezeming:

Nu zich met thee verfrist, indien de hitte u plaagt.
 Zo raakt die hitte door een beter hitte aan 't koelen
 Of knijpt de koude u vel gaat 't lijf met koffie spoelen
 Met zulk gezelschap dat Namiddaags u behaagt.

☞ Maar de vleugeldeuren openen zich niet, ik zelf ga bescheiden door den vroegeren dienstingang het gebouw binnen en... sta een oogenblik verbijsterd. Want... ruime moderne kantoorlokalen met glazen tusschenschotten bevinden zich op de plaats, waar eenmaal naaikamer, keuken, provisiekamer waren. En ik kom tot bezinning en weet, dat ik in de 20ste eeuw leef en een kantoorgebouw bezichtig. Dit neemt niet weg, dat

de illusie al weer gauw wordt gewekt, als boven de directeur van het bijkantoor Amsterdam, de Heer H. B. M. Sinnige me ontvangt in een rustige, hooge voorkamer, waar het moderne meubilair voortreffelijk harmonieert met het zachte groen van de sober-deftige Louis XVI-betimmering, waarin de schoorsteen en spiegel, de eerste van wit marmer, uit de 18e eeuw bleven bewaard. De achterkamer werd wit gehouden, dient als vergaderzaal en is volkomen in overeenstemming met het voorvertrek. Dat er nog andere overblijfselen in deze woning zijn behalve de, nu weer verborgen balkenlaag in de achterkamer, bewijzen de koperen deurknoppen en de schelpvormige overhuiving, welke

boven een der porte-brisées werd aangebracht. In de hall, die nu weer als vroeger toegang geeft tot de dubbele stoep, is het stucwerk geheel hersteld: de symbolen van zomer, lente, herfst en winter zorgen voor een sobere versiering. ☞ De moderne noot, die hoewel niet met nadruk behandeld, toch door architect Kok niet werd verduisterd, vindt een bevestiging in het glas-in-lood raam door den Heer Trautwein te Haarlem vervaardigd, die de niet gemakkelijke taak had het embleem der Nationale Levensverzekering-Bank, de Nederlandsche maagd, als bannerdraagster van de nationale driekleur, achter haar de liggende Nederlandsche leeuw, ongeschonden te bewaren in de glas-en-lood materie. De afbeelding van dit raam gaat hierneven. ☞ Door deze restauratie is weder bewezen, dat de parallel welke tusschen de 18e eeuw en onzen tijd getrokken kan worden, niet denkbeeldig is. R. v. O.

Foto C. J. Steenbergh

GLAS-IN-LOOD-RAAM IN HET HUIS HEERENGRACHT 556

In een Perzische stad

DE morgen breekt aan! Het laatste melodieuze „Allah-u-Akbar” van den muez-zin is weggestorven. Het leven in de straten ontwaakt. Karavanen, zwaar beladen, muil dieren, ezels en kameelen trekken door de poorten. Dof dreunen de groote klokken, die onder de pakzadels hangen, hel klinken de schellen aan den halster. Van alle kanten dringt het binnen in de zich met menschen vullende straten. ☞ De bazar is het middelpunt van iedere Perzische stad, hier leert men de ziel van het volk kennen. Kostelijke beelden ontwaart het oog, zeer humoristisch doen de enkele typen aan. Lang is de rij der verkoopskranen, als door zoeklichten valt het schelle licht door de ronde openingen in het gewelfde dak in de lange straten. Druk zijn de meesters, gezellen en leerjongens in de weer temidden der haastige voorbijgangers. IJverige ververs hangen hun zoo juist uit den verfbak gehaalde stoffen als vanen te drogen boven de nauwe bazarstraten. Met bewonderenswaardige kalmte en handigheid scheert de straatbarbier zijn in den neervallenden sproei-regen hurkenden klant. Kunstig glijdt zijn mes over den slordigen schedel. Met de schaar fatsoeneert hij den langen baard en zoo noodig trekt hij ook een holle kies, gewoon met een tang. ☞ Wanneer men den waarschuwendenden roep van de watersproeiers niet hoort: „Chabardar” (pas op), dan worden

de voorbijgangers door de waterstralen, die uit de strak gevulde geitenhuiden spuiten, getroffen; snel wijkt men uit, wanneer een boomstam, door een schrijnwerker buiten de stad gekocht, tusschen twee ezels in, door den bazar gesleept wordt. Buitengewoon aangename geuren verspreiden de platte brooden uit de bakkerijen. Over den schouder geslagen, dragen de koopers het naar huis. Half warm smaakt het het beste. Met vruchten, zure melk of kaas vormt het de hoofdvoeding van de lagere bevolking. ☞ De zaak van den kwakzalver bloeit, met de geneeskunde is het nog treurig gesteld. Koranverzen, tot asch verbrand, in zoete thee gedronken, zijn zekere middelen en bloedzuigers zetten zoowel als aderlaten geldt als probaat. Tegen het „Eit i Noruz”, het Perzische Nieuwjaar, dat samenvalt met den aanvang van onze lente, dus op 21 Maart, en dat 20 tot 30 dagen gevierd wordt, laten de Perzen tot reiniging van hun bloed zöh bloedzuigers zetten of ze laten zich aderlaten, om plaats te maken voor het versehe bloed, dat zich vormt door het eten van salade en andere rauwe groenten. ☞ In het voorjaar, het mooiste jaargetijde in Perzië, oefenen Nomadenvrouwen dit bedrijf op straat uit. Wanneer men den hof van een moskee binnenkijkt, kan men bekoorlijke tafreeltjes bespieden. Temidden van zijn kleine scholieren zit de Moellah, de priester van de wijk, rookt zijn waterpijp en brengt zijn jongens de eerste beginselen van lezen en schrijven bij. De kinderen schrijven op een blikken plaat, die op hun knieën rust en als lei dienst doet, hun eerste als vingers zoo groote arabische letters met een door hen zelf uit riet gesneden pen en Oost-Indische inkt . . . en in de leesles wordt als eerste leesboekje een hoofdstuk uit den koran gebruikt . . . ☞ Overal in den bazar ziet men de waterpijp. Bij hun gorgelend geluid worden de meeste zaken afgehandeld. Zoowel mannen als vrouwen rooken en er bestaan goedkope en dure, ja zelfs zeer kostbare exemplaren. De arme koopt voor enkele koperen munten zijn „Kalian” (waterpijp). De rijke heeft er, waarvan de waterhouder uit goud en zilver bestaat, terwijl de koppen met robijnen, turkooizen en andere edelstenen versierd zijn. Zoo moeilijk de pijp op de wandeling is mee te nemen, zoo aangenaam is het rooken. De rook, die door het water gevoerd wordt, koelt af, wordt van giften gezuiverd en verliest zijn bijtenden smaak . . . ☞ Zoo volgen de tafreelen elkaar op en wanneer de zon ondergaat, de muezzin de menschen tot het avondgebed roept, worden de winkels gesloten, het bedrijvige leven neemt af en de menschen haasten zich naar de poorten der stad, om in de eenvoudige koffiehuisen rust te vinden. De vreemdeling ontwaart hier

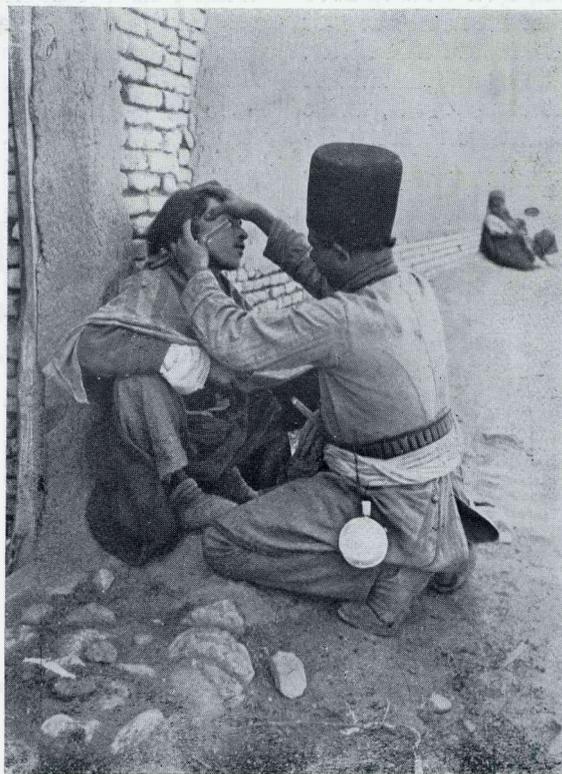

Foto Heinicke

PERZIË. DE STRAATBARBIER

Foto Heinicke

PERZIË. EEN TYPISCHE PERZISCHE STRAAT

slechts mannen, den vrouwen wordt het bezoek aan deze ontspanningsplaatsen, volgens de Mohammedaansche zeden en gewoonten, verboden . . . ☞ Zoo is Perzië nog steeds. Hoewel op de steenige karavaanwegen, die wat beter begaanbaar zijn, de auto reeds menschen en goederen vervoert — vooral in het Noorden van het groote rijk — toch hoort men nog overal het melodieuze geluid van de karavaanklokken. Het valt niet te ontkennen, dat Perzië vooruitgaande is, maar zoo snel als menigeen vermoedt gaat de ontwikkeling van het groote land, dat vijfmaal zoo groot is als Duitschland, toch niet. Het te snelle tempo, waarin Amannoellah zijn Afghanistan wilde hervormen en waarbij hij zijn troon verloor, is voor Reza Khan een waarschuwing geweest. Zeden en gebruiken, die sinds duizend jaren op den Koran, den Mohamedaanschen bijbel, steunen, kunnen niet door strenge wetten van vandaag of morgen gewijzigd worden. De nieuwe shah van Perzië weet wel wat hij wil en wat zijn rijk noodig heeft, maar het vroegere gewetenlooze bestuur der Kadsjarendynastie en de daardoor ontstane verarming van Perzië, nog geheel afgezien van de schuld aan Engeland, is oorzaak dat vele reeds voorgenomen hervormingen nog als toekomstmuziek klinken.

ALFRED HEINICKE

DE GEVANGENE

OP een mooien dag in het begin van den zomer, in een Londenschen tuin, vóór de vogels hun lentelied hadden vergeten, of de boomen hun laatsten bloesem hadden afgeschud, zei onze vriend plotseling: „Maar — dat is een goudvink!” Er waren lijsters en merels en een massa meezen, 's nachts een uil en een Columbus van 'n koekoek, die regelmatig eens per jaar dit groene boomeneiland voor het vasteland van Kent en Surrey aanzag, maar een goudvink — nooit! ☞ „Ik hoor hem — daarginds!” zei hij weer, stond op en liep naar het huis. ☞ Toen hij terugkwam, ging onze vriend zitten en merkte op: „Ik wist niet, dat je er een vogel in een kooi op na hield!” ☞ Wij erkenden, dat onze keukenmeid een kanarie had. ☞ „Een ezelin!” zei hij kortaf. ☞ Blijkbaar was er een sterk gevoel in hem opgewekt, dat geen onzer kon begrijpen. ☞ Plotseling barstte hij los: „Ik kan niets in een kooi dulden; dieren, vogels of menschen. Ik kan het niet zien en ik mag er niet aan denken”. — Hij keek ons kwaad aan, alsof wij op slinksche manier hem die bekentenis hadden ontlokt en vervolgde snel: „Een paar jaar geleden was ik in een Deutsche stad met een vriend, die op een studiereis was om sociale toestanden te bestudeeren. Eens op een dag vroeg hij mij met hem mee te gaan naar een gevangenis. Ik had er toen nog nooit een gezien en ik nam het aan. Het was net zoo een dag als vandaag — een volkomen heldere lucht en over alles lag die koele, tintelende glans, die je alleen in sommige streken van Duitschland ziet. Die gevangenis, die in het midden van de stad lag, had den vorm van een ster en was gebouwd naar het plan van Pentonville. Het systeem was, zooals men ons vertelde, hetzelfde als hier vele jaren geleden in werking was. De Duitschers waren toen — en zijn vermoedelijk nog — sterk ingenomen met het idee om hun gevangenen in volmaakte eenzaamheid op te sluiten. Maar toen was het nog een nieuw spelletje voor ze en ze genoten ervan met die fanatieke grondigheid, die de Duitschers eigen is bij alles wat ze aanpakken. Het is mijn bedoeling niet een beschrijving te geven van die gevangenis en wat wij er in zagen; ik veronderstel, dat ze goed beheerd werd, voor zoover dat mogelijk is bij een inrichting, waar zoo een vreeselijk systeem moet worden toegepast; de Directeur maakte tenminste een heel goeden indruk op mij. Ik zal u alleen het eenige voorval vertellen, dat ik nooit zal vergeten, omdat het voor mij het symbool was van het opsluiten van alle schepselen, dieren of menschen,

groot of klein". ☒ Onze vriend zweeg; toen, met een stem waaruit geprikkeldheid klonk, alsof hij wist, dat hij zijn aangeboren terughoudendheid geweld aan deed, vervolgde hij: „Wij hadden het heele griezelige gebouw bekeken, toen de Direkteur mijn vriend vroeg of hij een of twee „levenslang-veroordeelden" wou zien. ☒ „Ik zal u een laten zien" zei hij, „die hier zeven-en-twintig jaar geweest is. U zult wel begrijpen" — ik herinner me nauwkeurig zijn woorden — „dat hij wat van zijn frischheid heeft ingeboet door zijn langdurige gevangenschap". Terwijl we naar de cel van dezen gevangene liepen, vertelde hij ons zijn geschiedenis. Hij was schrijnwerker geweest en toen hij nog een jonge jongen was, had hij zich bij een bende inbrekers aangesloten, om zijn eigen baas te bestelen. Tijdens de inbraak overvallen, had hij in 't wild om zich heen geslagen en zijn baas gedood. Hij was ter dood veroordeeld, maar door tusschenkomst van een lid van het Vorstenhuis, dat, als ik mij niet vergis in den slag van Sadowa vele lijken had gezien en die door dat gezicht sterk was getroffen, werd zijn vonnis veranderd in levenslange gevangenisstraf. ☒ „Toen wij zijn cel binnentraden, stond hij doodstil te kijken naar zijn werk. Hij zag er uit alsof hij al over de zestig was, ofschoon hij niet ouder kon zijn dan zes-en-veertig jaar — een gebogen, bibberende ruïne van een mensch, met een vaal-grauw voorschoot voor. Zijn gezicht had dezelfde melige tint en huid die de gezichten van alle gevangenen hadden. Hij scheen geen gelaatstreken te hebben; zijn wangen waren ingevallen; zijn oogen groot, maar als ik ze me tracht te binnen te brengen, kan ik mij hun kleur niet herinneren — als ze werkelijk nog kleur hadden. Toen wij, de een na den ander, zijn deur binnenkwamen, nam hij zijn pet af — die ook vaal-grauw was, zooals alles wat aan hem was, waardoor zijn stoffige, bijna kale schedel met een paar rechtopstaande, grijze haren te zien kwam en bleef ons „in de houding" staande, eerbiedig aankijken. Hij deed mij denken aan een uil, die door het daglicht verrast wordt. Heb je ooit een klein kind gezien, dat voor het eerst ziek is — vol verbazing om zijn eigen lijden? Zoo een gezicht had hij, maar daarbij zóó zachtzinnig! Wij hadden al heel wat gevangenen gezien, maar zijn gezicht was het eenige, waaruit die aandoenlijke zachtmoedigheid sprak. Die lag ook in zijn stem: „Ja, Herr Direktor — nein, Herr Direktor!" zacht en wanhopig — ik herinner het mij nu — er lag geen grein wilskracht meer in". — Onze vriend zweeg even en fronste het voorhoofd in een poging zich het tooneel weer voor den geest te halen. — „In zijn hand" vervolgde hij even later „hield hij een stuk carton, waarop hij het Nieuwe Testament had overgeschreven in een soort van doofstommen-schrift. Toen hij zijn magere vingers over het paper streek om ons te toonen hoe gemakkelijk de doofstommen het konden lezen, viel het ons op, dat zijn handen even stoffig waren als die van een molenaar. Er was niets in de cel om dat stof te maken en de gedachte kwam bij me op, dat dit geen stof was op zijn handen, maar een afscheiding van die menschelijke plant, die bezig was te vergaan. Toen hij het vel carton omhoog hield, trilde dit even sterk als de vleugel van een insekt. Een onzer vroeg wie het systeem had samengesteld waaraan hij werkte en noemde daarbij een naam. „Nein, nein," zei hij en beefde van opwinding bij zijn poging om zich den goeden naam te herinneren. Ten slotte liet hij het hoofd zinken en mompelde „Ach, Herr Direktor, ich kann nicht!" Toen ont-snapte plotseling de naam aan zijn lippen. Op dat oogenblik zag hij er voor het eerst uit als een mensch. Nooit tevoren had ik begrepen wat de vrijheid waard is; de ware beteekenis van onzen omgang met andere menschelijke wezens; hoe noodzakelijk het is, dat de geest elke minuut opnieuw wordt opgefrist door gezichten en geluiden, door de behoefte om ons dingen te herinneren en die herinnering te gebruiken. Die man had, zooals ge begrijpt, geen behoefte aan herinnering in zijn leven; hij was als een plant, die zoo geplaatst is, dat er met geen mogelijkheid ooit dauw op kon vallen. Dien glans over zijn gezicht te zien glijden, toen hij zich dien naam herinnerde, was alsof men een klein groen blaadje ontdekte in het hart van een verdorde plant. Ik zeg u, de mensch is een wonder — het taaiste schepsel dat ooit is voortgebracht! — Onze vriend stond op en begon heen en weer te loopen. — ☒ „Zijn wereld was niet groot; ongeveer veertien bij acht voet. Hij had ze zeven-en-twintig jaar bewoond, zonder zelfs een muis tot vriend. In gevangnissen doen ze de dingen grondig. Denk aan de geweldige levenskracht, die in het menschelijk organisme moet huizen, dat iemand zoo iets kan uithouden . . .

Foto Heinicke

PERZIË. VIER JONGENS UIT DEN MIDDENSTAND

En wat denkt ge" vroeg hij ons plotseling „dat nog een restje van zijn geestvermogens in stand had gehouden? Ik zal het u zeggen: Terwijl wij nog keken naar zijn doofstommenschrift, stak hij ons plotseling een stuk hout toe ongeveer ter grootte van een groote fotografie. Het stelde een jong meisje voor gezeten midden in een tuin, die een bos fel kleurige bloemen in de hand hield; de achtergrond werd gevormd door een smal, kronkelend stroompje waarlangs rietstengels groeiden, terwijl op den oever een vreemdsoortige vogel stond, eenigszins gelijkend op een raaf. Naast het meisje stond een boom waaraan groote vruchten hingen, vreemdsoortig symmetrisch, anders dan eenige boom die ooit bestaan heeft en toch zat er iets in van datgene wat aan alle boomen eigen is, alsof zij door geesten bewoond en de vrienden der menschen zijn. Het meisje zag ons strak aan met volkomen ronde, blauwe oogen en de bloemen, die zij in haar hand hield schenen ons ook aan te staren. Het kwam mij voor alsof het geheele schilderij vervuld was van — hoe zal ik het noemen — een soort van verbazing. Het had het ruwe kleursel en de wijze van teekenen der oude Italiaansche schilderwerken, gaf denzelfden indruk van moeilijkheden, die door volkomen toewijding waren overwonnen. Een onzer vroeg hem, of hij had leeren teekenen vóór zijn gevangenneming; maar de arme kerel begreep de vraag verkeerd. „Nein, nein", zei hij, „de Heer Direktor weet, dat ik geen model had. Het is een fantaisie". En de glimlach waarmee hij ons aankeek, had een duivel doen schreien! In dat schilderij had hij alles bijeengebracht, waarnaar zijn ziel smachtte — vrouwen, bloemen, vogels, boomen, blauwe lucht, stroomend water, en al de verbazing, die in hem leefde, omdat voor hem dit alles niet meer bestond. Men vertelde mij, dat hij er achttien jaar aan gewerkt had, vernietigend en weer beginnend, tot hij dit voor den dag had gebracht, de honderdste voorstelling. Het was een meesterstuk. Ja, daar had hij

Foto Heinicke

PERZIË. DE BARBIER-TANDARTS

nu zeven-en-twintig jaar doorgebracht, gedoemd dien levensdood te leven — zonder eenig natuurprodukt te ruiken, te zien, te hooren of te betasten, zonder er zelfs een herinnering aan te hebben en had uit zijn verdorde ziel dit meisje geschapen met oogen vol verbazing en met bloemen in haar hand. Het is de grootste triomf van den menschelijken geest en het sterkste bewijs voor de macht van de Kunst, die ik ooit gezien heb". ☞ Onze vriend lachte kort: „Maar zoo dikhuidig is de menschelijke geest, dat ik zelfs toen nog niet inzag wat die man geleden moest hebben. Dat deed ik later. Ik zag toevallig zijn oogen toen hij trachtte te antwoorden op een vraag van den Directeur naar zijn gezondheid. Zoo lang ik leef, zal ik die nooit meer vergeten. Het was een levend-geworden tragedie — al die eeuwigheden van eenzaamheid en stilte die hij had doorleefd, al de eeuwigheden die hij nog moest doorleven voor zij hem begraven zouden in het kerkhof daarbuiten, spraken uit die oogen. Er lag meer beklagenswaardige ellende in dan in al de oogen van de vrij rondlopende menschen die ik ooit gezien heb bij elkaar. Ik kon er niet langer naar kijken en liep de deur uit. Toen — en sinds dien tijd steeds — voelde ik wat de Russen voelen — hoe vaak ze ook terugvallen in hun aangeboren wreedheid — de heiligheid van het lijden. Ik voelde, dat wij allen voor hem hadden moeten neerknielen; dat ik, ofschoon vrij en schuldeloos, een charlatan en zondaar was vergeleken bij dien levendgekruisigde. Welke misdaad hij ook had bedreven — ik vraag niet wat die was — de maatschappij had zoodanig gezondigd jegens dit arme schepsel, dat ik als het stof onder zijn voeten was. Als ik aan hem denk — en wellicht is hij daar nog — voel ik een dolle woede in mij oprijzen tegen mijn soortgenooten. Dan voel ik het vreeselijke leed van alle gekerkerde schepselen ter wereld". ☞ Onze vriend wendde het hoofd af en bleef wel een minuut lang zwijgen. „Ik herinner mij" zei hij ten slotte „dat wij op onzen terugweg door het Stadt-Park reden. Daar was het vrij en licht genoeg; alle soorten van boomen — linden, beuken, eiken, wilde vijgen, populieren, berken en bloeiende appelboomen verspreidden hun geuren; iedere tak en ieder blad glinsterde van geluk. Het geheele park was vol vogels, die symbolen der vrijheid, rondfladderend, luid zingend in den zonneschijn. Ja, het leek een betooverde tuin. En ik herinner mij goed hoe ik bedacht, dat in de gansche Natuur slechts menschen en spinnen andere schepselen op zoo langdurige wijze martelen; en alleen de menschen doen dit koelbloedig aan hun eigen soortgenooten. Voor zoover ik weet, is dit een vaststaand feit in de natuurlijke historie; en ik kan u zeggen, dat wie één

keer — zooals ik — in de oogen van dien man heeft gekeken en de onuitsprekelijke ellende daarin heeft gezien, nooit meer op de vroegere wijze over zijn soortgenooten kan denken. Dien avond zat ik voor het raam van een café en

keek naar de menschen, die op straat voorbijliepen — winkeliers, soldaten, kooplui, ambtenaren, geestelijken, bedelaars, aristokaten, lichte vrouwen; en naar het licht dat uit de étalages stroomde en naar de boombladeren die zachtjes wuifden tegen den achtergrond van den prachtigsten, donkerblauwen hemel. Maar ik zag, noch hoorde iets van dat alles. Ik zag slechts het zachtmoedige, deeg-kleurige gezicht van dien armen kerel, zijn oogen en zijn stoffige, bevende handen en ik zag het schilderij, dat hij daar in die hel had geschilderd. En sindsdien zie ik het telkens weer, telkens als ik zie of hoor van eenig schepsel, dat eenzaam in een kooi zit opgesloten" ☞ Onze vriend zweeg en kort daarna stond hij op, maakte een verontschuldiging en ging weg. JOHN GALSWORTHY

Foto Heimicke

PERZIË. HET ZETTEN VAN BLOEDZUIGERS

☞ Sneeuwtoppen aan den overkant blinken wit en mijn vriend de Grigna, die ook des zomers een sneeuwmuts draagt, staat grillig massief tegen een strakke lucht. Beneden glinstert het blauwe zonovergoten meer en een vroege witte motorboot glijdt rustig langs den oever. ☞ Ik spoed me naar buiten, want ik wil die zonnige lichte wereld intrekken. Ik wil lentegeuren van de bergen inademen en de voorjaarsbloemen zien bloeien. Schilderachtige dorpjes wil ik bezoeken en door de nauwe straatjes dwalen. Beneden langs de kade wil ik gaan, waar witte schuimgolfjes tegen den oever klotsen en waar men, door een donkere laan van kaarsrecht omhooggaande cypressen, het lichte meer ziet blinken. ☞ Hier vindt men de kleine stadjes met de schilderachtige straatjes vlak aan 't water en hier ligt ook de villa Charlotte met dien wonderlijk mooien tuin, die, wanneer de rhododendrons en de azalea's bloeien, een sprookje van kleur en tint is. Oostersche planten en palmen vindt men er in omgekende soorten. ☞ Over de blauwe golven, in een kleine roeiboort, wil ik dansen, tot waar men, midden op 't deinende meer, de witte sneeuwketen ziet lichten . . . ☞ Veel heerlijk lange dagen liggen voor me, van iedere minuut wil ik genieten . . . ☞ Achter ons huisje, waar de zachte wind met de zilveren blaadjes van den krommen olijfboom speelt, zijn de glooiende zonnige weilanden vol wilde bloemen. Tusschen de steenen muurtjes bloeit er ook de kleine gele primula. Verre gehuchtjes liggen tegen den bergwand verspreid, enkele zóó hoog, dat men nauwelijks kan ontdekken welk bergpad er heen voert. En ik weet, dat ik niet tevreden zal zijn, vóór ik ook daar heel boven geweest ben. Hoog op de verre rotsbergen waar de witte kerstrozen groeien . . . ☞ Eén van de typische stadjes waar ik op mijn zwerftochten doorkom, is Argegno. Het plaatsje ligt vlak aan 't meer, aan den ingang van een zijdal, waarlangs vele hooger gelegen bergdorpen te bereiken zijn. Tweemaal daags gaat er van Argegno een autobus omhoog de bergen in naar het stadje Lanzo, dat in dezen tijd van het jaar nog midden in de sneeuw ligt. ☞ Veel schilderachtige hoekjes heeft Argegno en zulke nauwe straatjes, dat men begint te twijfelen of men nog wel buiten loopt, dan wel door een kronkelgang ergens binnenshuis. Maar de felle lichtcontrasten en een smalle reep blauw vertellen dat het heusch echt een open straat is. Op enkele plaatsen loopt men er onder de huizen door en dan weer gaat het straatje steil met steenen treden, als langs een keldertrap, omlaag. Soms ontdekt men er door een oud poortje een driehoekig pleintje met een paar vergeten huisjes, die wegduiken achter hoge muren. Geen plekje grond is ongebruikt gebleven, ieder hoekje is uitgebuit. . . . ☞ Overall in deze nauwe gangen leven er menschen,

Foto N. J. Dijkstra

AAN 'T COMOMEER IN ARREGNO

gezinnen met veel kinderen, in sombere, kille huizen. En dat, terwijl zoo heel dichtbij het wijde meer golft en de zon over bebloemde velden danst. ☼ De meeste dagen van mijn verblijf in Italië zijn stralend van warmte en licht. De hoge, reine lucht is diep blauw zonder een enkel wolkje en nog intenser blauw is het meer. Over het immer bewegende water glijden dansende zornestralen en in de deinende golfjes zijn er wel duizenden schitterlichtjes gekropen. Tot heel het meer glanst van levend licht . . . ☼ Overal geuren er bloemen tusschen de rotsen, in het hoge gras en over [de lage muurtjes. Vruchtenbloesems weven een fijn witten sluier over de glooiende boomgaarden en teedere amandelboompjes strekken hun zacht roze takken omhoog naar den blauwen hemel. Ook de camelia opent haar kleine roode kelken naar de zon. ☼ Met mijn gastvrouw zit ik veel buiten, in het kleine tuintje. We kunnen er juist, recht voor ons, de witte pluim van de Grigna in de zon zien tintelen. Achter ons huis heft de begroeide berg met de groene weilanden zijn kalen, grilligen rotswand hoog op naar de stille sneeuwvelden. ☼ Die rotsberg heeft mij reeds lang naar boven gelokt en gewenkt, maar nog altijd heb ik zijn roepstem weerstaan. Toch is het een berg die mijn gedachten veel bezig houdt. Als een wijde open muil gaapt er een donkere, zwarte holte halverwege zijn steenige helling, en mijn gastvrouw vertelt, dat dit een gat is dat naar de ingewanden der aarde leidt en waarvan men den bodem te vergeefs gezocht heeft. Langs lange sterke touwen is men meermalen in de duisternis afgedaald, nooit heeft men het einde van deze mysterieuze grot kunnen vinden. ☼ In diezelfde berg is er nog een dergelijke opening, maar hier is de bodem een uitlooper van het nabijzijnde meer. Als men hier een steen naar beneden werpt, kan men geruimen tijd later den plons in het water hooren. Maar van den donker dreigenden ingang op den bergwand kent men het einde niet. ☼ Toch is het niet dit geheimzinnige gat dat mij het meest naar boven lokt. Hoog op den berg, tusschen de kale rotspunten, liggen nog een paar glooiende weitjes en wat eenzame huisjes, waarschijnlijk koestallen, en daar ergens boven, daar moeten ook de kerstrozen groeien. Op mijn tochten omhoog heb ik tevergeefs naar hun stille, reine gezichten gezocht . . . ☼ Volgens mijn gastvrouw bloeien zij maar op enkele plaatsen en op dezen berg, hoog boven, kan men ze vinden. ☼ En zoo klim ik dan nog eenmaal omhoog om de kerstrozen te zoeken. Langs bemuurde weggetjes en dan langs open rotspaden, over losliggende steenen soms, voert het pad. Dikwijls ben ik den weg kwijt en moet ik de richting raden. Maar eindelijk kom ik toch boven, bij den breeden doorgang tusschen de rotsmuren, waar een paar vergeten huisjes bij een omrasterd weitje droomen. ☼ En een droomweitje is het. Heel het groene veldje staat vol kleine witte crocussen, die hun gouden hartjes verstoppertusschen 't zachte gras. Maar nog geen kerstroosjes vind ik er . . . ☼ Hierboven ziet men 't meer, donker glinsterend in de diepte, bijna in zijn ganschen omvang. Ook de zijarm tot aan Lecco ziet men. Mijn trouwe vriend de Grigna komt juist boven de hoge zijrots uitgluren, maar als ik hooger klim, boven, naar één van de lagere rotstoppen, wordt het uitzicht ruimer. Daar zie ik de verre witte sneeuwketen en vele andere besneeuwde velden. De Grigna lijkt vlakbij nu en daarachter verheffen zich vele onbekende toppen. Midden in een kring van sneeuwbergen sta ik er. ☼ Enkele van die hoge bergen herken ik, daar ik die ook van het meer van Lugano zag. Want de doorgang hierboven leidt naar de dalengte achter Menaggio, die de verbinding vormt met het Luganomeer. Had ik slechts tijd genoeg, ik zou over Menaggio terug gaan. Maar ik ging eerst in den middag op pad en de zon staat reeds laag aan den hemel. Dus zal ik langs denzelfden weg moeten terugkeeren. ☼ Zal ik de kerstrozen niet vinden? ☼ Dan, afdalende van de hoge rotspunt kom ik als bij verrassing terecht in een groene, beschutte bergkom. En, o wonder, hier is de verborgen plaats, hier is de betooverde plek, hier bloeien de kerstrozen.

☼ Tusschen de steenen groeien ze, bij bossen, groene, roze, maar vooral veel witte kerstbloemen. De grond is er als mede bezaaid. Heel die diepe bergkom is getooid met een feestelijk kerstkleed, smetteloos wit, doorweven van gouden stralen der lager en lager zinkende avondzon. ☼ Als ik eindelijk huiswaarts keer, is de zon reeds achter de bergen weggezonden. Een vreemde roze gloed straalt van de witte sneeuwtoppen. En als de omringende bergen alweder versomberd zijn, staat tegen de lichte avondlucht, in onwerkelijk rossen gloed, nog de Grigna.

(Wordt vervolgd) NINA J. DIJKSTRA

Een reis door Kameroen

(Slot)

EEN „Tulbe"-danseres, wier portret ik schilderde, verweet mij, dat wij, Europeanen, elkaander afschuwelijk behandelden. Op mijn verwonderde vraag wat zij hiermede bedoelde zeide zij: „Ja, tegenover ons bent u goed, maar uw gelijken martelt gij dood." — „Waarom denkt u dit?" — Zij wees op een aantal kruisbeelden en op de figuren van Maria en Maria Magdalena. ☼ Dit

„Tulbe"-meisje geloofde dat elk kruisbeeld een anderen blanke voorstelde die gekruisigd was, en kon maar niet begrijpen, dat niemand hen hielp. Tevergeefs probeerde ik het haar duidelijk te maken. En toen ik van Gods Zoon sprak, die voor ons gestorven is, zei zij vreeselijk verontrust: „Bent u dan zóó slecht, dat gij zelfs de zonen van uw goden doodt?" ☼ En een Grasland-neger, die naar het gesprek luisterde, zeide: „Ben ik dan ook geen zoon van een god, ik ben toch de zoon van mijn gestorven vader, maar ik ga niet naar het land der blanken, want ik wil daar niet gekruisigd worden!" ☼ Reeds

Foto N. J. Dijkstra

AAN HET COMOMEER. STRAAT ONDER DE HUIZEN DOOR TE ARREGNO

Foto N. J. Dijkstra

AAN HET COMOMEER. CYPRESSENLAAN AAN HET MEER

vroeger zeide ik dat de Grasland-negers hun gestorven vaders als „goden” beschouwen. Mijn opmerking dat de blanken thans niemand meer kruisigen en dat de kruisiging van Christus reeds vele eeuwen geleden is, begrepen zij niet, omdat den negers de zin voor historische tijdruimten absoluut ontgaat. Of een feit nu, of duizend jaar geleden heeft plaats gehad, is hun volkomen hetzelfde. Na een kort oponthoud moesten wij den gastvrijen Njojo verlaten. Persoonlijk begeleidde hij ons met zijn ruiters een eindwegs. Toen ging het weer alleen verder, door uitgestorven, platgebrande streken, bergop, bergaf, om 's avonds doodmoe in een kloof onze tent op te zetten. Den volgenden morgen daalde de karavaan van het hoge bergplateau in de eindeloze Nunvlakte af, welke doorsneden wordt door de Nun-rivier. Dicht naast de aanlegplaats wachtte ons het rusthuis, dat in Banoemstijl gebouwd was, waar Njojo diverse verfrissingen voor ons had laten brengen. Nadat wij een poosje gerust hadden, nam ik met mijn bediende Soeleiman en een paar gewapende soldaten plaats op een uit olifantsgras gemaakt vlot, dat echter meer onder water dan erop dreef. Soeleiman moest aan den voorkant gaan zitten om het in evenwicht te houden en ik legde mijn schildergerei op zijn krommen rug, zoodat ik werken kon. Onze beenen lieten we eenvoudig in het water hangen. Witte pelikanen en vogels met lepelachtige snavels zwommen om ons heen, terwijl duizenden rozig bloeiende lotusbloemen op het water dreeven. De eene oever bestond uit helrood Latherit-leem en was steil en hoog.

Toen de zon onderging was alles van een sprookjesachtige schoonheid; de roode rivier gloeide als vloeibaar goud en over alles zweefde een violette nevel. Ik was zoo verdiept in de aanschouwing van al dit schoons, dat het gorgelen der rivierpaarden mij uit mijn droom deed opschrikken. Het blauwgroene eiland, dat voor ons lag, begon te zwemmen. Verwonderd keek ik toe, het was in 't geheel geen eiland geweest, maar een geheele familie van rivierpaarden. Ook krokodillen, op boomstammen gelijkend, zwommen voorbij, zwermen witte ganzen, neushoornvogels en pepereters vlogen over ons heen, olifanten, kwamen in groote kudden aan den oever om te drinken en ondanks mijn schilderssoogen zag ik deze kudden pas toen mijn zwarte tochtgenooten mij hierop opmerkzaam maakten. De

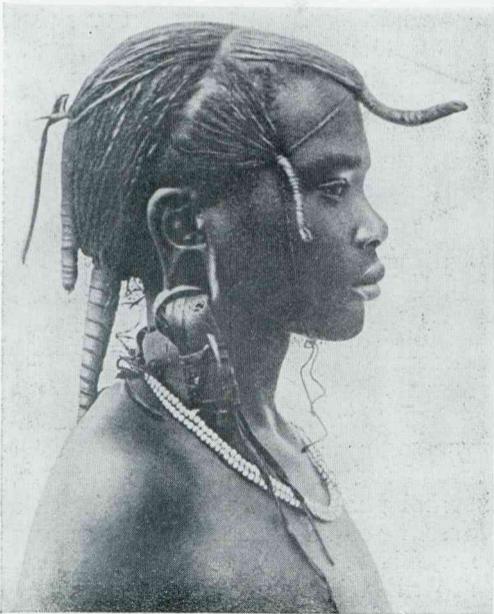

Foto Vollbehr

KAMEROEN. HAARDRACHT IN HET GRASLAND

olifanten hadden zich in de roode leem gewenteld, vandaar dat zij volkomen de kleur van het landschap droegen. Steeds meer naderde ik het einde mijner expeditie, dagenlang trokken wij nog over de afgebrande steppen, tot wij eindelijk — juist op Kerstmis — weder in Dschang aankwamen. Na het vieren van dit feest ging de tocht weder verder, door het geheele Grasland en de vlakte van Mbc en na vele moeilijke dagmarschen terug naar Barre, daarna trokken we door het land van Ba-

kossi naar het militaire station Johan Albert, dat aan den rand van een krater ligt. Loodrecht, honderd meter onder dit station ligt het olifantenmeer, waarvan het water zoo stil was, dat de hoge kraterwanden zich onbeweeglijk er in weerspiegelden. De stammen der reusachtige boommen leken nog eens zoo kolossaal in dit spiegelend oppervlak. Diep onder mij krieschten enkele vischarenden. Na vele dagmarschen door oerwouden, cacao- en caoutchouc-plantages, bereikten wij Boea.

Op de reede van Doeala lag het stoomschip dat mij binnen enkele dagen weder naar het vaderland zou brengen. Mijn dragers zetten zich met mijn bagage, waarvan zij niet te scheiden waren, op het dek, doch wij moesten afscheid nemen. Ik kreeg twee kleine, levende krokodillen van hen cadeau en ik moest dit geschenk aannemen. Ik gaf ze later aan den scheepskok. Wat moest ik met kaaimannen beginnen? Ik dacht dat de man ze direct over boord zou werpen. Edoch, in Hamburg aangekomen, vond ik mijn bagage bij elkaar gezet en bovenop troonde een kooi met de beide krokodillen. Wat nu? Ik gaf een witkiel een groote fooi, zoodat hij de krokodillen ergens anders heen kon brengen. En gelukkig, eindelijk verlost van deze vreeselijke beesten, begaf ik mij naar den trein. Maar . . . in mijn slaap-

coupé onder het bed, vond ik weder de kooi met de beide krokodillen . . . De witkiel, verheugd over de groote fooi die ik hem gegeven had, dacht zeker mij een genoeg te doen met mij die onzure beesten weder terug te brengen. De nacht was dus zeer onrustig, want de dieren hadden honger en de medepassagiers wisten niet wat zij denken moesten van het knarsen en krabben in mijn compartiment. In München aangekomen belde ik het allereerst den dierentuin op om mij van de dieren te verlossen. Later bezocht ik dikwijls den dierentuin om het geschenk van mijn zwarte vrienden uit het Grasland te bekijken en telkenmale bevroop mij een heimwee naar de tropische pracht van het Afrikaansche landschap en naar de trouwe, zwarte kerels die in de barre hitte mijn bagage door de zon beschenen velden gedragen hadden. E. VOLLBEHR

Hoe is het heelal gebouwd?

I. PER RAKET-LUCHTSCHIP HET HEELAL ROND!

NOG niet zoo langen tijd geleden dachten de sterrekundigen zich de sterren slechts als helder lichtende punten aan den hemel. Dat het schijnsel van sommige minder helder was dan dat van andere, kwam, meenden zij, eenvoudig doordat de eerste verder van ons af stonden. Maar hoe dan ook, zij waren overtuigd, dat ze allemaal veel te ver van ons verwijderd waren om veel ervan te weten te komen. De hedendaagsche gigantische telescopen maken het mogelijk de sterren tot in bijzonderheden

Foto Vollbehr

KAMEROEN. HAARDRACHT IN HET GRASLAND

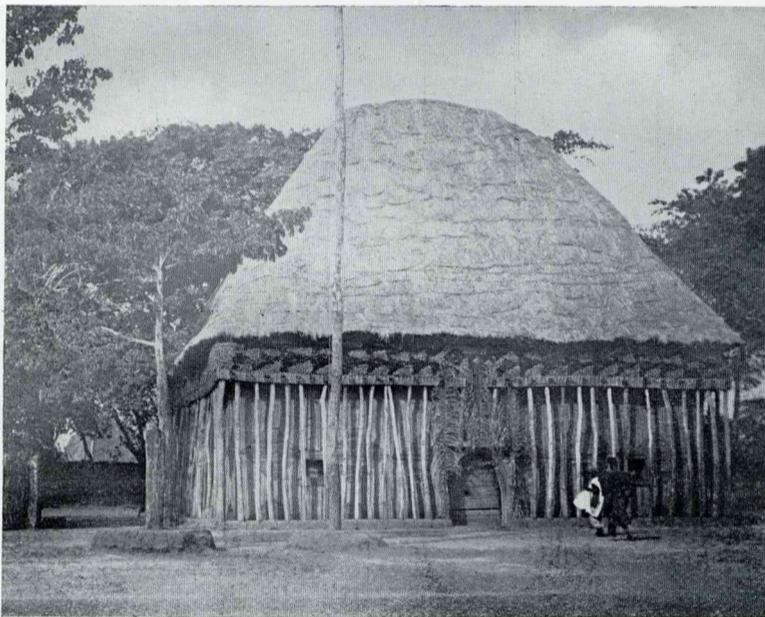
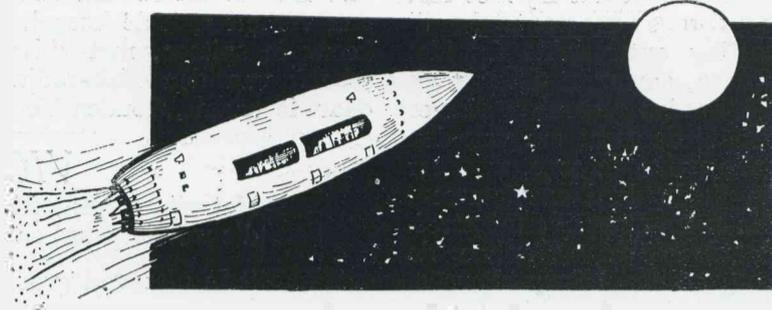

Foto Vollbehr

KAMEROEN. HUIS VAN EEN VOORNAAM INBOORLINGTE BANOEM

te bestudeeren. Men beschouwt ze niet langer als niets meer dan lichtende punten, maar als ingewikkelde systemen, die gewogen en gemeten kunnen worden. De astronoom meet niet slechts hun afmetingen, maar ook de hoeveelheid radiatie, die zij in den vorm van licht en hitte de ruimte inzenden, en de temperatuur der heete oppervlakte waarvan die afstraalt. En bovendien berekent hij de temperatuur van het nog veel warmer inwendige der sterren, waarin die radiatie wordt opgewekt. ☼ Deze intensieve studie heeft tot merkwaardige resultaten geleid. Men heeft ontdekt, dat de sterren een verscheidenheid toonen, die men slechts

PER RAKET-LUCHTSCHIP NAAR DE MAAN

verbazingwekkend kan noemen. Zij toonen een verschil in afmetingen, even groot als dat tusschen een stofje en een huis en een verschil in lichtsterkte, even groot als dat tusschen een gloeiworm en een zoeklicht. ☼ Minder ver ligt hun gewicht uiteen, maar toch varieert dit tusschen dat van een veer en van een cricket-bal. In elk opzicht houdt onze zon zoowat het midden. Het zou teveel gevergd zijn, indien we verwachtten, dat zij in alle opzichten den gulden middenweg bewandelde, maar toch wijkt ze nimmer veel hiervan af. ☼ Om hetzelfde met andere woorden en minder complimenteus te zeggen: de zon onderscheidt zich in geen enkel opzicht — in gewicht noch in afmeting, in hitte noch in lichtsterkte. ☼ Laten wij eens probeeren te weten te komen, wat de sterren in werkelijkheid zijn, waarvan ze zijn gemaakt, wat ze doet schijnen, waarom ze zooveel van elkander verschillen enzoo voort. Laten we, alvorens te spreken over de meer eigenaardige sterren-variëteiten, het hebben over die in elk opzicht heel gewone ster — onze eigen zon. Zelfs deze zal wellicht eigenaardig genoeg blijken te zijn, vóór we ermee afgehandeld hebben. ☼ Laten we haar met eigen oogen eens gaan bezien. Laten we ons in een raket-luchtschip opsluiten en iemand overhalen ons in de richting der zon af te schieten. Onze aanvangssnelheid behoeft slechts zóó groot te zijn, dat die ons op geringen afstand van de aarde brengt — ongeveer 7 mijl per seconde is voldoende — en de ontzaglijke aantrekkingskracht van de zon doet de rest. Die zal ons de zon intrekken of we willen of niet. Indien we met 7 mijl per seconde beginnen, zal de geheele reis zoowat tien weken duren. ☼ Reeds gedurende de eerste seconden van onze reis zullen we bemerken, dat de zon blauwer en de hemel zwarter wordt. Een laag lucht doet de zon rooder schijnen dan ze in werkelijkheid is. Het bewijs daarvoor zien we bij zonsondergang. Dan komt het zonnelicht tot ons door een ongewoon dikke laag lucht en lijkt dientengevolge ongewoon rood. Wanneer we buiten de atmosfeer der aarde komen, geraken wij buiten die roodkleurende werking. We beginnen de zon te zien, zooals ze in werkelijkheid is, een heldere, blauwachtige bol van licht tegen een midernachtelijk zwarten hemel. ☼ Indien we verstandig geweest zijn, hebben we onze reis aangevangen tegen nieuwe maan, omdat onze route dan juist langs de maan voert en we haar van dichtbij kunnen waarnemen. Achter en beneden ons zien we de aarde, schemerig en vlekkelig; dit komt omdat we haar door een dikke laag lucht, wolken en stof zien. Daarbij vergeleken zien we de oppervlakte der maan vreemd helder en scherp-omlijnd. De reden daarvan is, dat zij geen atmosfeer heeft, en dientengevolge geen regen, mist, wolken of stof, die ons het uitzicht belemmeren. We zien geen steden, velden of wouden, we hebben een doode wereld voor ons. ☼ Vijfennegentig jaren geleden haalde een New-Yorksche krant een aardigheid uit, die later bekend was onder den naam van de „grootte maan-mystificatie”. Het publiceerde totaal valsche artikelen, die voorgaven de maan te beschrijven, zooals ze gezien was door een reusachtige nieuwe telescoop in Zuid-Afrika. De artikelen beschreven boomen van verbazingwekkende grootte, vreemdgevormde dieren en vliegende menschen, alle geheel en al verschillend van de op de aarde bekende soorten. Door deze schandelijke methode vergrootte een weinig bekende krant haar oplage zoodanig, dat die de grootste van alle kranten ter wereld werd — een opzienbarend bewijs van de grootte belangstelling van den mensch in het vraagstuk van het al of niet bestaan van levende

wezens op andere werelden. ☼ Onze telescopen vertoonen ons een heel ander beeld dan dat, geteekend door de Amerikaanse courant. De oppervlakte der maan bestaat voor het grootste deel uit uitgestrekte, vlakke woestenijen, die

geen teekenen vertoonen van bebouwing of van leven van eenigerlei soort. De oppervlakte bestaat waarschijnlijk uit lagen vulkanische asch, en verspreid over de oppervlakte vindt men cirkelvormige verheffingen, die er uitzien als de kraters van uitgedoofde vulkanen. Vele ervan zijn groot genoeg om geheele Engelsche graafschappen te bevatten. Hier en daar zien wij immense puntige pie-

ken en gekartelde bergketenen, even scherp omlijnd als op het oogenblik, dat zij ontstonden. De bergen op onze aarde zijn verweerd door millioenen jaren van sneeuw, regen en wind, maar hier kunnen we geen spoor van verwerking waarnemen.

(Wordt vervolgd)

SIR JAMES JEANS

Hoe de laurierboom ontstond

IN de godenleer der oude Grieken geldt Apollo als god van het licht, die ook den stervelingen het voorbeeld geeft hoe zij de machten der duisternis moeten bestrijden. Hij was het, wiens nimmer falende pijlen het slangmonster Python doorboorde en te wiens eere naar aanleiding van deze, aan het menschengeslacht bewezen, weldaad te Delphi de vierjaarlijksche Pythische spelen werden gehouden. Kort na het verrichten van dit heldenfeit gebeurde het, volgens de oude sage, dat Apollo een gevleugelden knaap ontmoette, die bezig was zijn boog te spannen. Trotsch als hij op de door

Foto London General Press

DE BEKENDE ASTRONOOM SIR JAMES JEANS

